

En artikel fra [KRITISK DEBAT](#)

□Det gode samfund□ og □Demokratisk Venstre□ □ en ny utopi?

Skrevet af: **Jan Helbak** | Offentliggjort: 01. december 2009

Kritisk Debat bringer i denne udgave en oversættelse af et oplæg om "Det gode samfund". Redaktionen har fundet oplægget interessant af flere grunde. For det første er det skrevet af partisekretæren for det tyske SPD, Andrea Nahles, og af Jon Cruddas, MP for Labour i England. For det andet repræsenterer oplægget et opgør med traditionel socialdemokratisk tænkning både i tilgangen til problemet og i stilen. Og for det tredje lægger de to forfattere op til en omfattende paneuropæisk debat om netop "Det gode samfund" og vejene hertil.

Oplægget er blevet bragt i internettidsskriftet Social Europe Journal, hvor man allerede har igangsat en større debat, og hvorfra man opfordrer partier, fagforeninger og enkeltpersoner til at gå ind i debatten om Democratic Left og opbygningen af "Det gode Samfund".

Jeg vil i denne artikel diskutere oplægget både positivt og kritisk samt forsøge at indkredse de temaer, som den videre debat nødvendigvis må udfolde yderligere.

Kapitalismens krise - demokratiets krise

Oplægget skal have den ros, at det går lige på og hårdt. Kapitalismens krise er også demokratiets krise og krise i samfundets evne og magt til at regulere markedet, står der allerede i andet afsnit. Heroverfor må der udvikles en ny politisk tilgang. Der må opbygges et Demokratisk Venstre. Forfatterne anvender hverken begrebet Venstrealliance eller Centrum-venstre, men netop begrebet Demokratisk Venstre i konsekvens af, at også demokratiet er i krise.

Over for den liberalistiske samfundsmodel stiller de tre centrale værdier. Både bevægelsen for og selve Det gode samfund skal være *demokratisk*, for kun den enkeltes deltagelse kan sikre frihed og engagement. Det skal være *kollektivt*, fordi fællesskabet og den gensidige afhængighed er alle individers reelle livsgrundlag og betingelse. Og det skal være *pluralistisk*, fordi det er fra diversiteten i samfundet, at udviklingen skal hente sin styrke. Altså et opgør med de traditionelle forestillinger om samlingen af de homogene klasser i større klassealliancer.

Som svar på kapitalismens aktuelle krise og det liberalistiske hegemonis flossede autoritet stiller forfatterne en række konkrete politiske krav og mål, som ikke skal gennemgås her (se i stedet selve oplægget). Det rækker at karakterisere dem som en moderniseret udgave af venstresocialdemokratisk politik og strategi fra slutningen af 70'erne, hvor man dog kan tilføje, at det demokratiske perspektiv indtager en mere betydningsfuld plads end i tidligere programmer.

Det korte politiske program, som i øvrigt allerede er under videre udvikling på hjemmesiden Social Europe Journal, ser forfatterne som grundlaget for opbygningen af et paneuropæisk netværk af socialdemokrater.

Noget nyt på vej?

Nu kunne man efter at have læst de første par sider få den tanke, at der blot er tale om endnu et oplæg om genopbygning af fordums socialdemokratisk styrke inden for det nationalstatslige Europa. Men sådan forholder det sig ikke. Forfatterne afviser enhver strategi, der alene har en tilbagevendende til den gamle velfærdsstat som mål. Det historiske kompromis er ophævet, hævder de to forfattere og henviser til, at den neoliberale strategi netop har haft til formål at nedbryde dette kompromis. Derfor kan man heller ikke opfatte "Det gode samfund" som blot en omskrivning af velfærdsstatsperspektivet eller som en moralsk eufemisme.

Forfatterne er mere ambitiøse i deres perspektiv. De ønsker med deres oplæg at komme på den anden side af den "gamle velfærdsstats" både historiske og institutionelle begrænsninger. I relation hertil spiller begrebet Demokratisk Venstre en central rolle, idet de påpeger igen og igen, at bevægelsen for "Det gode samfund" ikke kan skabes oven fra. Den tid er forbi, hvor de politiske partier kunne skabe "historiens subjekt" i deres egne leders billede, og hvor partimedlemmer, fagforeningsaktivister og andre alene blev opfattet som hjælpe- og stødtropper i det parlamentariske spil om den politiske magt.

Desværre, kan man nok sige, gør forfatterne ikke noget videre ud af at forklare, hvorfor det historiske kompromis er færdigt, og hvorfor og hvordan den gamle velfærdsstat havde nået sine grænser. Det ville ellers have været på sin plads, i og med det netop hævdes, at konceptet "Det gode samfund" overskrider den udlevede velfærdsstats grænser. En sådan redegørelse kunne også have bidraget til at kaste lys over neoliberalismens succes og hegemoniske status, i og med neoliberalismen faktisk har hentet det meste af sin energi og momentum i den radikale kritik af den *socialdemokratiske velfærdsstat*.

Tværtimod ofrer oplægget kun ganske lidt plads på kritikken af neoliberalismen og indskrænker sig i al væsentligt til en påstand om, at den neoliberalistiske "æra" hele tiden har været på vej til sin egen selvdestruktion. Man fornemmer her en beklagelig tilbagevenden til tidligere tiders historiske determinisme og automatisk mekanisme i vurderingen af sociale og politiske strømninger.

I min optik er der på ingen måde belæg for, at neoliberalismen er i en tilstand af selvdestruktion, selv om kapitalismens krise unægtelig har udstillet strategiens indre modsætningsfyldthed og begrænset dens samfundsmæssige autoritet - og måske også fremtidig anvendelighed. Men hele den liberalistiske verdensanskuelse, opfattelse af demokrati, filosofiske indflydelse og økonomiske tænkning og rationalitet er absolut hverken død eller begravet. At påstå det vil være at underkende rækkevidden af, hvor dybt den liberalistiske verdensfortolkning er trængt ind i samfundsbevidstheden og ind i de forskellige klassers splittede selvforståelse.

Men ser man bort fra denne afgørende og principielle svaghed i oplægget, som de i øvrigt deler med de fleste andre partier og grupperinger på den europæiske venstrefløj, er forfatternes samtidsdiagnose slet ikke skæv. Som sagt afviser de blankt en tilbagevenden til "de gode tider". For det andet fremlægger de også en afbalanceret og ikke-eurocentrisk perspektiv for et "socialt Europa", idet de klart placerer Demokratisk Venstre i en global forståelsesramme, selv om denne ramme dog kun beskrives rudimentært. Men sådan må det vel være på indeværende tidspunkt. Og for det tredje - og i forlængelse heraf - leder deres globale orientering også til det indirekte opgør med den tidligere reformistiske arbejderbevægelses tomme solidaritetspolitik og de historisk betingede snævre mål for arbejderklassens sociale tryghed og almindelige anerkendelse som legitim samfundsfaktor af den herskende klasse.

Så hvor løst oplægget end er både i stil og begrebsapparat, indeholder det en række formuleringer og perspektiver, der rækker langt ud over traditionel socialdemokratisme. Samtidig gennemfører forfatterne et skarpt opgør med Blairs og Schröders "Tredje vej" eller "Neue Mitte" - dvs. med socialdemokratismens tilpasning til og indoptagelse af neoliberalismen som grundforståelse af samfundsproblemerne. I den forstand kan man godt sige, at noget nyt er på vej.

Det radikale brud

På forfriskende klar måde får forfatterne formuleret netop det, som mange viger tilbage fra at indrømme - at det er neoliberalismens fortjeneste at have bragt frihedsbegrebet helt frem i forreste række i samfundsdebatten. Det har aldrig spillet nogen fremtrædende rolle inden for den socialdemokratiske arbejderbevægelse, og hos kommunisterne var det kun en frase. Men i dag er frihedsdimensionen uomgælig, og den er ikke blevet mindre fremherskende, nu hvor det viser sig,

at den herskende klasse og dens neoliberale strategi ikke kan levere varen.

I det perspektiv må oplægget krediteres for at insistere på det kollektive som udgangspunkt i kampen mod neoliberalismens individualistiske og utopiske frihedsbegreb. Ærgerligt, at forfatterne ikke går hele vejen og også sætter et angreb ind mod liberalismens individbegreb, som desværre er trængt ind både i socialdemokratiernes og venstrefløjsspartierne politiske vokabularium og måde at udforme politik på. For kollektivismen som udgangspunkt kan kun forblive en defensiv term, hvis den alene udgår fra opfattelsen af, at alle mennesker i et samfund er indbyrdes afhængige, som de skriver. Forfatterne går ikke i rette med liberalismens illusion om "det enkelte menneske" som samfundets mindste enhed. Det ville ellers have givet deres krav om kollektivismen et offensivt perspektiv, hvis de havde afvist individualismen og argumenteret for, at samfundets elementarpartikel ikke er individet men derimod den sociale relation, hvorfor kollektivismen ikke er at betragte som en ideal fordring men den realistiske negation af liberalismens illusionsmageri, som ligger til grund for hele dens verdensforståelse.

Skaden er dog begrænset, al den stund oplægget for det første er til debat og for det andet i sin demokratiske dimension går langt videre i opgøret med det liberale demokrati som fremherskende demokratiform, end vi er vant til at se fra socialdemokratisk side. Det lykkes faktisk forfatterne at binde demokrati, kollektivismen og frihed sammen på en måde, hvor demokratiet radikalt forlænges helt ind på markedet og i produktionen, hvor det ellers har været forment adgang til.

Men forfatterne stopper også her og lukker øjnene for, at en radikal bevægelse for bl.a. "økonomisk demokrati" i dag er ganske utænkelig uden alvorlige magtpolitiske opgør med den herskende klasse og hele grundkernen i kapitalismens vækstlogik. Det er i det hele taget oplæggets helt fundamentale svaghed, at det kun i meget begrænset omfang beskæftiger sig alvorligt med de modsætninger mellem klasserne og magtpolitiske modtræk, som en radikaldemokratisk massebevægelse selv vil frembringe. Kampen for "Det gode samfund" repræsenterer jo en eksistentiel udfordring af den klasse og de sociale grupper af samfundsadministratorer og verdensfortolkere, der i dag sidder på magten.

I tillæg mister oplægget noget i politisk tyngde, når forfatterne kun i meget generelle - ja, nærmest upræcise vendinger - fremstiller deres bud på, hvilke samfundskræfter, der skal stå bag og udvikle kampen for det radikale demokrati inden for den demokratiske venstrebevægelse. Det er i dag ikke nok blot at henvise til "de mange bevægelser" m.v. I så fald er man ikke kommet et skridt videre end Hardt og Negris fantasme om "multitudes".

Når arbejderklassen vitterligt i dag er stærkt fragmenteret - og måske aldrig har besiddet den homogenitet, som den tidligere er blevet tillagt - og store dele af middelklassen er involveret i en særdeles modsætningsfyldt differentieringsproces bl.a. som resultat af den herskende klasses neoliberale offensiv - hvad er det så for samfundsgrupper, der skal kaste sig ind i den Demokratiske Venstrebevægelse i kampen for "Det gode samfund"? Det får vi ikke meget at vide om, hvilket er så meget desto mere beklageligt taget i betragtning, at klarhed herom er grundforudsætningen for overhovedet at kunne vurdere projektets mulighed og seriøsitet.

Måske er det netop i den sammenhæng, at den gamle svaghed vedrørende tendensen til historisk automatisme skal ses; at politisk og socialt begrundet klassekampsstrategi betyder mindre i og med hovedmodstanderen - i form af den neoliberale strategis egen opløsning - vil gøre sin del af arbejdet og give det radikaldemokratiske alternativ vinger. Hvis det forholder sig sådan, er der tale om en katastrofal teoretisk brist i forfatternes tænkning. Som ikke bliver mindre af, at de selv i oplægget gør op med tidligere tiders socialdemokratisk og kommunistisk trivielle og forsimplede transformationsteori, hvor partiet som repræsentant for det homogene proletariat på kapitalismens ligklæde fører de brede masser over i det nye samfund. "Det gode samfund"?

I det spil er det ikke tilstrækkeligt at hævde, at "den kollektive historiske agent for social forandring" ikke længere kan defineres ud fra en bestemt og velafgrænset ideologisk konstruktion og som opfølgning henviser til, at den nye radikale ideologi skal skabes og vokse frem af den konkrete kamp mod kapitalismens samfundsdestruktive tendenser. Nogen skal jo lede det nye Demokratiske Venstre, og ganske betydelige sociale kræfter skal føle og opleve, at deres egentlige interesser bedre varetages i en sådan bevægelse end ved fortsat at håbe på, at det liberale utopia omsider materialiseres. For selvfølgelig vil forfatterens program appellere til store fraktioner både i arbejderklassen og i middelklassen, men risikoen for, at det også blot vil fremstå som endnu et utopia blandt flere, fordi kapitalismen stadig fremtræder som uovervindelig, er nærliggende.

Af samme årsager er den radikale kritik af kapitalismen og liberalismens verdensfortolkning med betydning for almindelige menneskers hverdagsliv uomgængelig. Og det bliver efter alt at dømme absolut ikke nogen let opgave at føre denne kritik over i et egentligt sammenhængende ideologisk alternativ. Hvordan ellers praktisk befordre de mange sociale samfundsgruppers forestillinger om, at det gennem kollektiv handling og bevægelse er realistisk og inden for historisk rækkevidde at opbygge et alternativ til kapitalismen, der ikke blot er en moderne udgave af den velfærdsstat, som notorisk nåede sine grænser i begyndelsen af 80'erne?

Oplægget fremlægger ubetvivleligt visionerne, *men økonomiserer lidt vel rigeligt med argumenterne for det radikale bruds mulighed og sandsynlighed*. Hvilket desværre også får til følge, at man sidder tilbage med det nagende spørgsmål, om den nye politiske figur - Demokratisk Venstre - i virkeligheden ikke er andet end en moderne omvej til revitaliseringen af de gamle udlevede socialdemokratier, eller om forfatterne reelt gør sig forestillinger om Demokratisk Venstre som en ny og blivende politisk kategori som afløsning for og overvindelse af de gamle arbejderpartier. Dvs. en bevægelse eller politisk blok, hvis fornemste formål ikke længere er en styrkelse af de enkeltpartier, der måtte indgå i blokken, men derimod at skabe fælles bestræbelse for at udvikle både en ny bevægelse, et nyt program og en ideologi, der kan forene store dele af arbejderklassen og middelklassen i kampen for "Det gode samfund", hvis konkrete indhold i sagens natur kun kan forvente at se dagens lys som produkt af de mange politiske og teoretiske kampe inden for bevægelsen og dennes konkrete kampe for de formulerede mål - i og med de kendte historiske modeller for socialismen mistede deres tiltrækningskraft og betydning med Sovjetunionens implosion. Og følgelig også de hermed forbundne transformationsteorier.

Centrum-Venstre / Demokratisk Venstre - en strategisk figur

Forfatterne forholder sig ikke til magtspørgsmålet og beskæftiger sig heller ikke indgående med Demokratisk Venstres historiske karakter. Det fritager de sig selv for ved som sagt heller ikke at analysere årsagerne til den gamle velfærdsstats fallit og neoliberalismens historiske betydning og inderste væsen.

Men hvis det nu forholder sig sådan, som denne forfatter mener, at neoliberalismens succes som den herskende klasses strategi vendt mod velfærdsstaten og arbejderbevægelsens styrkepositioner, først og fremmest har hentet det meste af sit kritiske skyts fra den selvsamme velfærdsstats egne mangler og især dens egen opsigelse af kollektive løsninger på samfundsmæssige problemer - ja, så hersker der også en vis risiko for, at man overser hvor langt den liberalistiske ideologi er trængt ind som dominerende tænkeform, som kulturform og livsform i arbejderklassen og det meste af middelklassen. Og i hvilket omfang blot henvisningen til kollektive løsninger meget let udstilles som fortalernes længsler efter tidligere tiders statslige formynderi.

Succesen kommer også konkret til syne i det faktum, at lederne både i de politiske partier til venstre for midten og i de faglige organisationer efterplaprer det liberale ideal om de individuelle løsninger på alle problemer, og teoretisk har man helt overgivet sig til ideologiens skarpeste våben - den metodiske individualisme og eklektiske induktionisme.

Hermed også sagt, at initiativet tilkendes en begrænset levetid, hvis ikke den videre politisk teoretiske debat får gjort endegyldigt op med forestillingerne om at anvende nye centrum-venstre alliancer rundt om i Europa som blot og bar redskaber til at genopbygge de eksisterende socialdemokratiske partier og venstrepartier.

I min forståelseshorisont skal nye alliancer, hvad navn de end måtte have, ses som de første udtryk for en ny historisk tendens for en massebevægelse vendt mod kapitalismen som samfundssystem, der rækker langt ud over de forholdsvis begrænsede og defensive krav, som styrede den klassiske arbejderbevægelse under ledelse af socialdemokratierne. De nye alliancer reflekterer blandt andet klassefragmenteringerne og det nye forhold, at store dele af befolkningen under de sidste tyve års offensiv fra den herskende klasse befinder sig en social, økonomisk og kulturel prækær situation - et eksistensvilkår - som kun en bred, solidarisk og gennemført demokratisk klasseovergribende alliance kan gøre op med.

De mange og forskelligartede spørgsmål, der er sat på dagsordenen - den ekstreme arbejdsdeling og heraf afledte uddifferentiering i mangfoldige sociale undergrupper inden for de store hovedklasser - er så komplekse, at ingen af de gamle partier på nuværende tidspunkt kan rumme dem. Opgavernes kompleksitet kalder på en principiel og konsekvent pluralistisk tilgang til problemerne og udviklingen inden for det "nye venstre", hvis målet om at opbygge et alternativ til den herskende klasses neoliberale strategi skal lykkes. Som sådan kan centrum-venstre-alliancen eller Demokratisk Venstre ikke defineres som et taktisk fænomen men må placeres som en politisk strategisk figur, der som kategori modsvarer de faktiske problemer i kapitalismens nuværende fase og af samme grund trænger frem på den samfundspolitiske arena i en mangfoldighed af konkrete og nationalt betingede udtryk.

For så vidt det forholder sig sådan, hvilket denne forfatter mener, mister de gængse begreber fra tidligere perioder om "højre" og "venstre" også deres mening - for højre og venstre skal jo være i forhold til noget - og hvad dette noget er, fortoner sig for tiden enten i løse programerklæringer eller gold dogmatik på venstrefløjen.

Eksempelvis tjener det intet formål, som det flere gange har været tilfældet her under kommunalvalget, at beskyldte SF for at trække til højre og at forklare partiets fremgang med dets tilpasning til neoliberal politik. En sådan attitude ser for det første bort fra det faktum, at kommunalvalget i 2009 ikke primært handlede om et valg til byrådene men først og fremmest blev til den første styrkeprøve mellem de to ny store blokke i dansk politik. For det andet bringer indstillingen os heller ikke videre til en forståelse af de bagvedliggende årsager til SF's enorme fremgang. Og det hjælper ikke blot at henvise til Villy-effekten. For også den kræver sin analyse og forklaring, som måske alt andet lige kunne bringe os nærmere en forståelse af, hvad det er for politiske, sociale og kulturelle spørgsmål og personlige og partimæssige figurer, som indeholder de elementer, der skal til for at forlene de bredere alliancer på tværs af klasserne. Hermed absolut ikke sagt, at det vil lykkes SF eller Villy Søvnald. Men alene fremgangens bredde og størrelse kalder på en analyse af årsagerne. Herunder så sandelig også den nye "Røde bloks" manglende appel til de store sociale grupper, der enten geografisk eller socialt er blevet marginaliseret under de sidste tyve års borgerlig restaurationspolitik.

Men nu er det hverken kommunalvalget eller SF, der er artiklens tema. Den konkrete reference skulle alene tjene som eksempel i det nødvendige opgør med de gamle højre-venstre skabeloner og ikke mindst opgøret med den forestilling, at der over de konkrete historiske tildragelser fortsat eksisterer et validt øverste ideologisk teoretisk referencepunkt som f.eks. marxismen eller forskellige varianter heraf. (Faktisk findes kun varianterne, hvor selve udgangspunktet er fordrevet til en plads som koryfæ, eksklusivt forskningsobjekt eller ikonisk referencepunkt.)

Vi befinder os tværtimod i en historisk situation, hvor de forskellige undertrykte klasser og sociale gruppers forskellige interesser endnu hverken er præcist artikulert eller har antaget fastere ideologisk karakter. Af samme grund må det også være sådan, at de nye alliancefigurer vil indeholde en flerhed af politisk teoretiske udtryk og aspirationer lige fra progressivt demokratiske visioner til ufortyndede socialistiske transformationsforestillinger. Fællesnævneren er dog ønsket om et mere grundlæggende og demokratisk opgør med kapitalismens herredømme og det neoliberale hegemoni, selv om interesserne endnu er vidt forskellige, konfliktende og modsætningsfyldte og årsagerne hertil legio.

Afgørende er det for den videre udvikling af kampen om det ideologiske hegemoni at overvinde de traditionelle partiopfattelser og de hertil hørende begreber om klassealliancer. Og herfra vove skridtet og anskue de nye allianceformer som de politiske udtryk for den akse, som de kommende årtiers moderne klassekamp vil svinge omkring. Herved bliver det allianceformernes konkrete evne til at dels artikulere klassekampen i ligeså konkrete mål og programmer og til - på et demokratisk grundlag - at inddrage mangfoldigheden af sociale grupper og strømninger i kampen, der bliver det centrale fokus og ikke deres placering på en eller anden forud given politisk ideologisk målestok.

Eller sagt på en anden måde vil det lukke for de nye alliansers perspektiv og potentialer, hvis de alene eller først og fremmest vurderes ud fra de gammelkendte partimønstre og ideologiske konfliktlinjer. Det gælder også for det nævnte oplæg, der har inspireret til denne artikel.

Demokratisk Venstre et initiativ blandt flere

Sædvanligvis velorienterede journalister i Tyskland og herhjemme vil vide, at en af forfatterne - nærmere bestemt Andrea Nahles - først og fremmest har sat oplægget om "Det gode samfund" i søen som led i positioneringskampen op til SPD's kongres for kort siden. De samme journalister mener hermed at have sagt noget interessant.

Det kan meget vel være - inden for den fremherskende politiske konspirationstænkning. Men i det perspektiv, der lægges frem, er det faktisk ligegyldigt. Oplægget er ude af flasken og har allerede sat gang i en omfattende diskussion med bidrag fra medlemmer fra flere af de europæiske socialdemokratiske partier og fagforeninger. Det er også det, de to forfattere har lagt op til. Så uanset eventuelle bagved liggende motiver, forekommer det sandsynligt, at oplægget kan få sit eget liv. Måske mindre på grund af dets originalitet, og mere fordi det rammer ind et i et behov for nye politisk ideologiske orienteringslinjer i den "røde blok", der er ved at tage form.

Oplægget står heller ikke alene. For ca. et år siden udkom en anden socialdemokratisk inspireret forsamling - Compassgroup - med sit bud på et forenet og socialt Europa. Lignende udspil er kommet fra organisationen European Left, der også orienterer sig mod samlingen af demokratiske venstrefløjskræfter på Europæisk plan. Og for dem begge gælder, at de ikke kan beskyldes for blot at nyformulere den gamle eurocentriske socialdemokratiske drøm om et "Socialt Europa", som globaliseringen allerede har indhentet og distanceret.

For alle tre udspil gælder, at de mere eller mindre præcist har formuleret centrum-venstre perspektivet som den aktuelle historiske form for kampen mod kapitalismens ødelæggelser og det neoliberale hegemoni - og Europa som den umiddelbare kampplads uden at prisgive internationalismen som afgørende dimension. Om det så holder over tid, er en ganske anden sag, der dog heldigvis kun kan afgøres konkret.

Vi kan i hvert fald med oplægget fra Andrea Nahles og Jon Cruddas konstatere, at ledende socialdemokrater er kommet til en erkendelse af, at socialdemokratiernes monopolstilling som ledende samfundsforandrende kraft er forbi. Og at en ny politisk social kraft skal opbygges på helt nye konditioner, hvis den herskende klasses neoliberale strategi skal trænges i defensiven og et

alternativ udvikles, der også bliver vedkommende og indgribende i de brede lønmodtagergruppers dagligdag og søgen efter noget bedre end den eksistentielle prækaritet, som for nuværende er et livsvilkår for dem alle.

Som det fremgår af den allerede verserende debat på Social Europe Journals hjemmeside - og også af denne artikel - kan en række af oplæggets analyser, programpunkter og forslag til organisering af kampen udsættes for kritik. Alene det, at oplægget forbigår selve magtspørgsmålet, er indlysende et tungtvejende problem. Men hvis kritikken ikke fremføres med det formål at videreudvikle de tanker og tendenser, der med dette og de andre oplæg allerede er sat i omløb, forfejler den sit ærinde og bliver ligegyldig. Og det har venstrefløjen inden for de forskellige konkrete alliancedannelser hovedansvaret for, at den ikke bliver.

[Læs manifestet her.](#)

[Deltag i debatten her.](#)